

ΠΛΌΤΙΟ ΟΥΣΗΔΒΖ

Svetilen „Plótiju usnúv“ 3. hlasu

v novobyzantskej tradícii (GR)

V súčasnej gréckej praxi sa svetilen Paschy spieva na 2. hlas. Pôvodne bol však predpísaný na 3. hlas a tak sa zachoval v mnohých cirkvách byzantskej tradície.

Novobyzantský nápev, viac-menej zhodný pre všetky svetilny 3. hlasu, máme doložený v bulharských a rumunských knihách, avšak rovnaký nápev nájdeme aj v ruskej tradícii „gréckeho rospevu“. Ide teda o melódie minimálne 4 storočia staré.

Pramene: GRr = Oktoich/SI, ruský „gréčeski rospev“
GRs = Oktoich/Sputnik psalomščika, ruský „gréčeski rospev“
S454/6 = ruský „gréčeski rospev“
Tod = *Todorov, Psaltikijen Triod', Sofia 1921*
Ursuleac, Cherebețiu, Cunțanu

Text:

Σαρκί υπνωσας * ως θνητός, 8
ο Βα-σιλεύς καί Κύ-ριος, 8
τριή-με-ρος εξ-α-νέστης, 8 Α-δάμ ε-γείρας * εκ φθοράς, 8
καί καταργήσας θά-να-τον, 8
Πάσχα τής αφθαρσίας, 7 τού κόσμου σωτή-ρι-ον. 7

Πλότιο ούσηδβζ ѿκω мέρтвз,
црѣò ĩ гдѣ,
тρηднѣбенз वोकिꝛлз र्शेò, ἄδάμα वोзднѣгз ѿ тлѣ,
ĥ οὔπραздннѣвз емѣртъ:
πάεχα ηετλ'εñíḗ, мѣра εὔεένĥε.

GRr, S456

Πλό-τι-ιο οὔ-νηδεν, ἰά-κω μέ-ρι-τις, ца-рю ѿ го-спо-ди,

GRs

Πλό-τι-ιο οὔ-νηδεν, ἰά-κω μέ-ρι-τις, ца-рю ѿ го-спо-ди,

Tod

Πλό-τι-ιο οὔ-νηδεν, ἰά-κω μέ-ρι-τις, ца-рю ѿ го-спо-ди,

Urs

Cu tru-pul a-dor-mind, ca un mu-ri-tor, Îm-pă-ra-te și Doam-ne,

Cher

Cu tru-pul a-dor-mind, ca un mu-ri-tor,

Cher

Îm-pă-ra-te și Doam-ne,

Cun

Cu tru-pul a-dor-mind, ca un mu-ri-tor, Îm-pă-ra-te și Doam-ne,

S456

и оу́-празд-ни́въ смѣртѣ: пас-ха не-тлѣ-нї-ѡ, мї-ра сп-се-нї-е.

GRr

и оу́-празд-ни́въ смѣртѣ: пас-ха не-тлѣ-нї-ѡ, мї-ра сп-се-нї-е.

GRs

и оу́-празд-ни́въ смѣртѣ: пас-ха не-тлѣ-нї-ѡ, мї-ра сп-се-нї-е.

Tod

и оу́-празд-ни́въ смѣртѣ: пас-ха не-тлѣ-нї-ѡ, мї-ра сп-се-нї-е.

Urs

și moar-tea pier-zân- - -du- o; Pa-ști-le ne-stri-că-ciu- - -nii,

Urs

lu-mii de mân- - -tu- - -i- - - -re.

Cher

și moar-tea pier-zân- - -du- o; Pa-ști-le ne-stri-că-ciu- - - -nii,

Cher

lu- -mii de mân-tu- -i- - - -re.

Cun

și moar-tea pier-zân- - -d-o; Pa-ști-le ne-stri-că-ciu- - - -nii,

Cun

lu- -mii de mân-tu- -i- - - -re.

Analýza nápevu

Nápev svetilnu je zložený zo štyroch základných formúl, ktoré sa však v rôznych tradíciách aplikujú v rôznom počte a poradí. Rumunský nápev je iteratívny, iba s malou modifikáciou tretieho riadku v *Cun*. V ostatných prameňoch sa iteratívnosť obmedzuje na prvé dva riadky a v S454/6 nápev nie je iteratívny. Spoločným znakom všetkých variantov je nie celkom dobrý súlad štruktúry nápevu a textu. Možno aj to bolo dôvodom, prečo grécka cirkev tento nápev opustila.

1. Σαρκί υπνώσας * ως θνητός, 8
ο Βα-σιλεύς καί Κύ-ριος, 8
2. τρήμερος εξ-ανέστης, 8 Α-δάμ ε-γείρας * εκ φθοράς, 8
3. Πάσχα τής αφθαρσίας, 7 καί καταρήσας θά-νατον, 8
τού κόσμου σωτήριον. 7

	S454/6	GRr/s	Tod	Urs/Cher	Cun
1.	A + D	A + D	D + F	D + F	D + F
2.	A + C	A + D	D + F	D* + F	D + F
3.	A + C + F	A + C + F	A + C + F	D + F + F	D* + F + F

Formula A

Formula A je typická pre moderné tropáre 3. hlasu. Nachádzame ju výlučne v ruských variantoch melódie a jedenkrát v *Tod*, je však možné ju vidieť v prvej časti prístupky dlhšej formuly D.

Formula C

Formula C spravidla nadväzuje na A a je akýmsi predĺžením jej finály *a* do nového motívu s vrcholom v tóne *c*. V rumunských prameňoch sa nenachádza. Finálou je *G* alebo *a*.

Formula D

Formula D, prítomná vo všetkých variantoch, je typická kadenciou *FED* na jednej slabike v ruských a bulharských prameňoch. V rumunských melódiách sa *D* ďalej zlomil na *DC* a po bohatej ornamentácii sa nakoniec finála zmenila na ustálené *C*. Základná myšlienka formuly D je nasledujúca:

Musical notation for Formula D in four variants: Tod, Urs, Cher, and Cun. Each variant is shown on a single staff. The notation includes a key signature of one flat (b) and a common time signature (C). The first two measures of each staff are identical. The final two measures are highlighted: a yellow vertical bar covers the first measure of the ending, and a cyan vertical bar covers the second. The Urs and Cher variants feature ornamental flourishes in the final measure of the cyan bar. The Cun variant ends with a different cadence.

Pri druhom alebo treťom opakovaní sa rumunská formula D modifikuje zvýšením prístupky cca. o kvartu (*Urs*, *Cher*). Rozdrobená finála sa následne v ďalšej ornamentácii predlžuje tak, aby prekonala zvýšenú vzdialenosť k pôvodnej finále. *Cun* sa tejto úlohe úspešne vyhýba tým, že kadenciu necháva o kvartu vyššie, takže finálou sa stáva *F*.

Musical notation for Formula D in three variants: Cun, Cher, and Urs. Each variant is shown on a single staff. The notation includes a key signature of one flat (b) and a common time signature (C). The first two measures of each staff are identical. The final two measures are highlighted: a yellow vertical bar covers the first measure of the ending, and a cyan vertical bar covers the second. The Cun variant features a higher starting pitch for the ending. The Cher and Urs variants feature ornamental flourishes in the final measure of the cyan bar.

Formula F

Formula F sa v ruských nápevoch nachádza iba raz – na konci piesne. V bulharskom a v rumunských variantoch ukončuje každú z troch periód (dvojformulových) a dodatočná F stojí ešte na úplnom konci s trochu bohatšou ornamentáciou.

Napriek zhodnej finále sa ruský a bulharský variant výrazne odlišujú od rumunského a nie je ľahké nájsť medzi nimi ďalšie styčné body okrem kadenčných tónov *G F*.

The image displays musical notation for Formula F across two groups of variants. The first group includes GRr, GRs, S456, and Tod. The second group includes Urs, Cher, and Cun. The notation is presented on staves with various colored highlights (yellow, cyan, green) indicating specific melodic segments. The Urs variant shows a sequence of four distinct periods, each highlighted in a different color (cyan, yellow, green, cyan). The Cher and Cun variants also show similar segmented structures. The Tod variant includes a final segment with a tilde symbol (~) above it, indicating a specific ornamentation.

Záver

Skúmaný melodický materiál mapuje novobyzantský nápev 3. hlasu pre svetilen Paschy. Nachádzame ho v bulharskej a rumunskej tradícii, ale s odlišným radením rovnakých formúl aj v ruskom „gréčeskom“ rospeve.

© 2009 irmologion.nfo.sk